

Inger Schmidt Jørgensens tale om fritidsklubber i Danmark

Taler

Inger Schmidt Jørgensen
Kvindesagsforkæmper

Dato

27. maj 1948

Hvordan står det til med fritidsklubber I Danmark?

Det var Samfundstjenesten, der først saa det som sin Opgave ogsaa at gøre noget for Ungdommen gennem Ungdomsklubber. Det var saa meget mere beundringsværdigt, fordi Samfundstjenesten netop i de første Aar havde saa mange krævende Opgaver — Indsamlinger af hvide Klude til Vat, Indsamling og Tilberedning af Spildfrugt til Marmelade og Indsamling af brugt Tøj.

I 1941 nedsatte Samfundstjenesten et Udvalg med Skoleinspektør Inger Merete Nordentoft som Formand for at gøre det forberedende Arbejde og undersøge de Retningslinier, Klubberne skulde arbejde efter og jeg maa tilføje, at det er efter nøjagtige de samme Grundregler, vi arbejder i Dag.

I Mellemtiden var Dansk Ungdomssamvirke startet, og for at faa den rigtige Kontakt med de unge, besluttede Samfundstjenesten at gaa sammen med Dansk Ungdomssamvirke om Opgaven, og Fællesudvalget for Fritidsklubber i Danmark med Professor Hal Koch som Formand blev dannet. I Bestyrelsen var lige mange Medlemmer fra D. K. S. [Danske Kvinders Samfundstjeneste] som fra Dansk Ungdomssamvirke. Med en effektiv Propaganda og flere Steder økonomisk Hjælp fra Rotary blev snart en Snes Klubber startet udover hele Landet — men saa begyndte ogsaa Vanskelighederne og Udvalgets Fejlberegninger.

Den første var, at de fleste Klubber var startet i private Ejendomskomplekser og det siger sig selv, at hvor et halvt hundrede unge kommer sammen, vil der blive Støj. det er uundgaaeligt – Beboerne var kede af denne Uro og klagede til Viceværten og ved den første Lejlighed blev Klubben sagt op. Lokalevanskelighederne var Aarsag til, at flere Klubber efterhaanden gik ind.

Det andet Fejlgreb var Lederne. Man havde faaet fat i tiltalende unge Mennesker, man mente kunde paatage sig at lede en Klub. Men da hverken den voksne Kreds eller Lederen selv var klar over de rent praktiske Vanskeligheder, der er forbundet med at have med alle Kategorier af unge at gøre, maatte altfor mange Ledere give op, enten af Uerfarenhed eller Overbebyrdelse med Arbejdet – man maa huske paa, at alle Lederne havde deres daglige Arbejde ved siden af, og det viste sig, at Klubarbejdet slugte al deres Fritid og ofte mere til — for som Tiden gik og Lederen ud af Medlemmernes Kontingenter skulde betale Husleje, Lys, Varme — og Vedligeholdelse ect. — viste det sig desværre ofte, at Pengene ikke slog til. Saaledes blev Østerbro-Klubben i København lukket, fordi Huslejen ikke faldt rettidigt. Jeg var paa det Tidspunkt knyttet til Klubben som Lærer i Engelsk, og jeg glemmer aldrig — den Sorg det var for mange Medlemmer, og som havde fundet et andet Hjem der i klubben. Da jeg fortsatte med mit Engelskhold hjemme hos mig selv, var jeg i stand til at følge flere af disse unge et Par Aar efter, at Klubben var blevet lukket. De samledes trofast hver Uge, nogen Gange paa en Kaffebar, andre Gange hos en Husassistent, der havde et lille Værelse. Det kammeratskab, der var kommet i Stand i Klubben førte endog saa vidt, at to Ægteskaber blandt de unge blev Resultatet. Den lokale Klubs Medlemmer var stadig paa Farten for at skaffe et Husrum, men Tiden var for vidt fremskreden, og det var efterhaanden haabløst at finde – selv en Kælderlejlighed.

En tredie Aarsag, der var medvirkende til, at flere Klubber ikke gik godt, var, at de unge svigtede, men dette var oftest paa Grund af Ledernes manglende Dygtighed og Forstaaelse. Selvfølgelig gjorde Krigstiden med sine Udgangsforbud ogsaa sit til, at flere Forældre ikke turde lade deres Børn gaa ud om Aftenen, men ogsaa Tilmedelsen til Undergrundsarbejdet lagde Beslag paa flere unge. Een Klub blev lukket af Tyskerne, fordi flere af de Medlemmer var for aktive, men flere Klubber var Samlingssteder for Modstandsfolk. Disse Eksempler viser disse religiøst og politisk neutrale Klubber samlede en Ungdom — der var interesseret og levende optaget af Tidens Spørgsmaal — Spørgsmaal, som blev baaret oppe gennem Foredrag, Diskussioner og Studiekredse i Klubben — og som medvirkede til at faa de unge til at tage deres egne Standpunkter — og ikke mindst lære at tænke selv.

Efter at have omtalt disse Grunde til, at Fritidsklubberne ikke helt har indfriet Forventningerne, kan jeg ikke lade være med at nævne et Par Biomstændigheder,

som ogsaa var medvirkende.

Maaske var den Pjece, som Fællesudvalget for Fritidsklubber udsendte til alle Afdelinger af Dansk Ungdomssamvirke og andre interesserede samt Pressen ikke helt god, — Billederne paa Omslaget kunde maaske give nogle det fejlagtige Indtryk, at det mest var den saakaldte »afsporede« Ungdom man forsøgte at faa fat i — medens Sandheden dog i Virkeligheden var, at man forsøgte at faa Tag i Ungdommen for at den ikke skulde blive afsporet. At Pressen greb denne Chance i en Tid, hvor Ungdommens Problemer var under Debat som et dagligt Samtaleemne til at slaa Klubtanken stort op, er der ikke noget at sige til, for var Klubben ikke netop Løsningen paa hele dette Ungdomsproblem? Af Nysgerrighed kom der mange strømmende til Klubberne i starten, men da alt i Klubberne var i sin Orden og alt var lagt an paa, at de unge selv skulle komme med Ideer og Forslag til Program for Klubbernes Arbejde, kan man ikke fortænke mange af de nysgerrige i, at de gik igen, idet de fik det Indtryk at alt var Forvirring.

En anden Biomstændighed var, at den ældre Kreds af interesserede voksne, der stod bag Klubben havde faaet det Indtryk, at de blot skulde sætte Klubben igang, saa skulde de unge klare Resten selv. Havde de ældre været mere udholdende og forstaaende, kunde de have afbødet mange Fejltrin og Lukning af flere Klubber.

Man forstaar, det var et tungt Maskineri at arbejde med for Fællesudvalget, og det kan ikke undre, at man i 1944 var ved at tabe Taalmodigheden og ved at likvidere det hele, men inden man helt opgav, var man dog alligevel saa fair — dette skyldes ikke mindst Fru Gloerfelt-Tarp, der altid har vist Klubberne sin store Interesse — at man overlod 2 unge, der begge havde arbejdet med Klubberne gennem flere Aar at skrive Breve ud til de resterende ca. 80 Klubber og forespørge dem, om der var Interesse for Sammenslutning til en Landsforening for at forbedre Kontakten blandt Klubberne indbyrdes ved Udgivelse af et maanedlig Blad og Afholdelse af praktiske Kursus. Landsforeningen skulde ogsaa søge oprettet nye Klubber og i det hele taget være alle Klubber til Hjælp.

Alle Klubber svarede ja hertil.

Ved det indledende Møde, som Fællesudvalget indbød til midt i

Jernbanesabotagens værste Tid, mødte godt 100 klubinteresserede Mennesker fra hele Landet — og Landsforeningen af Fritidsklubber i Danmark blev dannet.

Landsforeningens Forretningsudvalg bestaar nu af Formanden, Viceinspektør Arne Jørgensen, Esbjerg, der som Tilsynsførende for Undervisningsministeriet kom ind i Klubarbejdet, da Ungdomsskolerne for ufaglærte ogsaa tog Klubtanken op. En Repræsentant fra »Ringgaarden« er Kasserer, Rosted Christensen fra Husum Ungdomsgaard er Redaktør, Charlotte Grønnebæk repræsenterer Aalborg-Klubben, Førstelærer Rode Petersen fra Oldrup v. Horsens Landsbyklubberne og Forstander Horsens og Ingeborg Christiansen Præsident, mens jeg er Landsforeningens Sekretær.

Inden jeg omtaler, hvad vi inden for denne Landsforening har opnaaet og ønsker at opnaa, vil jeg ganske kort give Dem mine Indtryk fra et Besøg i England, hvor Klubberne jo er den bærende Form for Ungdomsarbejde.

Den engelske Ungdomslovgivning er betydelig længere fremme end vor. Englænderne ser langt mere klart, at Ungdommen i Dag er Borgere i Samfundet i Morgen, og Loven fra 1939 »The Service of Youth« er hovedsagelig fremkommet for at faa Ungdommen til som Borgere i et demokratisk Samfund at lære at tænke, selv og dygtiggøre sig. Og hvordan gennemføres denne Lov i Praksis?

Den understøtter det frivillige Ungdomsarbejde økonomisk gennem Undervisningsministeriet, hvorefter Kommunerne ogsaa ydede sin Del. Desuden udsender Undervisningsministeriet uddannede Ungdomsorganisatorer til hvert Amt, for at undersøge de stedlige Ungdomsforhold, disse Ungdomsorganisatorer aflægger Rapport til Ministeriet og samarbejder med de stedlige Ungdomsudvalg eller Skolemyndigheder, og i Fællesskab hjælper de det bestaaende eller de sætter nyt i Gang.

Saa godt som alle engelske Byer har som her i Landet deres projekterede flotte Ungdomspaladser, men Bolignøden er i England større end her, saa det vil vare flere Aar, inden disse bliver bygget, men vi Danskere kan lære meget af alle de Muligheder, der bliver udnyttet for at skaffe Ungdommen Lokaler til deres Fritidsarbejde. Saaledes er der i England i Aar oprettet 100 nye Klubber trods Bolignøden. Der findes ca. 3000 Klubber ialt, spredt udover England. Den

engelske Landsforening for disse Klubber modtog sidste Aar 400.000 Kr. fra Undervisningsministeriet i aarlig Tilskud. Foruden dette, administrerer den flere Fonds og Legater for at hjælpe unge til at studere til Klubledere eller hjælpe unge Klubraadsmedlemmer til at komme til forskellige Kursus, som Landsforeningen opretter. Fornylig fik vi Brev derovrefra, hvori de meddelte, at Regeringen havde overladt dem en Gave fra Sydafrika paa godt ½ Million til at købe Feriehuse for, hvor de forskellige klubbers Medlemmer kan komme paa Week-end og Feriebesøg. Som De vil forstaa, faar de engelske Klubber og deres Landsforening langt større økonomisk Hjælp end her. Herhjemme har flere Klubber af økonomisk Hensyn været nødt til at indordne sig under Børneforsorgens Paragraffer for derved at faa 40% Tilskud af Staten og 30% af den stedlige Kommune, men Hovedparten klarer sig endnu ved hjælp af de unges Kontingenter, Fester og Bazarer og en Del ved privat og kommunale Tilskud. Landsforeningen er Undervisningsministeriet Tak skyldig for et Tilskud paa 6000 Kr., som har gjort det muligt i det hele taget at fortsætte Arbejdet, at udsende vore Rejsesekretærer og udgive Maanedtsbladet samt en Pjece, der fortæller, hvordan man gaar i Gang med at starte en Ungdomsklub i Byer og paa Landet — interesserede vil kunne faa denne Pjece tilsendt ved Henvendelse til Landsformanden eller Sekreteræn.

I England kommer alle Grupper og Samfundslag af unge i Klubberne. Landsforeningen har i de 2 Aar den har arbejdet, stærkt pointeret, at Klubberne skulde være for alle unge — saavel den afsporede som Studenten, og jeg kan da ogsaa oplyse, at det er alle Kategorier af unge, der kommer i de danske Klubber, men Landsforeningen har med Vilje undgaaet at propagandere for Ungdomsklubberne, de sidste 2—3 Aar, fordi vi først vilde have det fremtidige Arbejdsprogram helt klarlagt, for Klubtanken er for værdifuld til, at den paa Grund af Fejlberegning og manglende kendskab endnu engang skal komme ind i et Dødvande. Vi har nu dette Arbejdsprogram færdigt og er parate til at gaa til Offentligheden med vore Planer.

Vor Formaaalsparagraf lyder:

§ 1.

a) Landsforeningen af Ungdomsklubber i Danmark er en Sammenslutning af Klubber, der uden at ville konkurrere med andet Ungdomsarbejde — som et Led i dansk folkeligt opdragende Arbejde, søger at samle Ungdom til

kammeratligt Samvær under hjemlige former for at fremme Fællesskabet mellem Mennesker fra alle Samfundslag og Arbejdsomraader. Gennem Studiekredsarbejde, Foredrag og Underholdning, som bygger paa Ungdommens Interesser, vil Ungdomsklubberne søge at give de unge øget Forstaaelse af deres Stilling som Mennesker og Borgere i et folkestyret Samfund.

b) Landsforeningens Opgaver er at agitere udadtil for Ungdomsklubbankens Udbredelse samt indadtil at være de enkelte Klubber behjælpelig paa enhver Maade samt søge fremskaffet økonomiske Midler til Støtte for Klubberne.

§ 2.

Denne Paragraf siger simpelthen, at vi henvender os til den foreningsløse Ungdom som endnu udgør 50% af Landets Ungdom og tilbyder dem et Sted at være med deres Kammerater, vi forlanger blot god Opførsel — vi propaganderer ikke for en bestemt opfattelse af nogen Art, men ønsker at lære de unge at arbejde sammen — respektere andres Anskuelse — faa Interesser — og saa gaa videre til den Ungdomsorganisation, der har deres Interesse.

Vi er altsaa med andre ord ikke Konkurrenter til det bestaaende Ungdomsarbejde — men Forgaarden — Vi ønsker, de unge skal have et Pusterum en Modningstid, inden de træffer deres Valg.

Lad mig dernæst omtale, hvad vi har arbejdet med og naaet.

Jeg kan oplyse, at der nu findes 30 Klubber og 20 under Oprettelse, deraf er 8 Klubber oprettet i Tilknytning til Ungdomsskolen for ufaglærte og 3 er deciderede Landsbyklubber. De to sidstnævnte er nye Ting. Ungdomsskolen for ufaglærte, som er en frivillig Skole for de 15—18 aarige har 8 Steder her i Landet een eller to Gange om ugen efter Undervisningen aabnet et Par Lokaler paa Skolen, der er blevet hyggeligt møbleret i Forstaaelse med Skolekommissionen og nogle steder er Sløjdværkstedet ogsaa blevet aabnet for et Hobbyværksted, hvor de unge — Piger og Drengene — arbejder med Løvsav, Radioapparater, Vævning og Modellering, og Gymnastiksalen staar som Regel til Raadighed for Bordtennis, Folkedans eller moderne Dans — disse Klubber har været en uundværlig Udvidelse af Ungdomsundervisningen for mange, og det har absolut fremmet Tilgangen for Ungdomsskolen de paagældende Steder. Jeg kan nævne, at Undervisningsministeriet i Juli Maaned har afholdt et 8 Dages

Kursus i Esbjerg for alle Ungdomsskolelærere og Lærerinder, hvor hele Kursuset var helliget Fritidsproblemet og praktisk Vejledning i Klubarbejdet.

Fordelen ved disse Ungdomsskoleklubber er, at de har de unge, Lokalerne og Lederne — og ikke at forglemme Undervisningsministeriets og Kommunens Tilskud, saa der er ingen Tvivl om, at ad den Vej, vil der blive oprettet flere Klubber.

Først paa vort Arbejdsprogram staar Lederuddannelsen. Den er iøvrigt et brændende Problem for hele den danske Ungdomsbevægelse.

En Klubleder maa kunne tale med og forstaa Ungdommen, og han eller hun maa have en alsidig Viden om de Opgaver, en Klub kan paatage sig. Landsforeningen agter i nær Fremtid at starte en Lederuddannelse blandt de bedst egnede unge indenfor Klubberne. Vi vil give disse unge det nødvendige Stød pr. Korrespondance, saa de kan passe deres Arbejde paa Stedet, og vi vil afslutte med et 14-Dages Kursus paa en Højskole. Vi har ikke ment det nødvendigt endnu at stille mod faste Stillinger som Klubledere, som man har det i England og Sverige, men blot give interesserede unge Lejlighed til at paatage sig et lønnet Fritidsarbejde eller Deltidsarbejde, om man vil kalde det saadan. Denne Form er sikkert mest dansk.

Dernæst vil vi fortsat uddybe Agitationsarbejdet for Oprettelse af nye Klubber ved at Forretningsudvalgets Medlemmer i deres Fritid rejser ud og taler med interesserede.

Hver Sommer vil vi for at styrke Fællesskabet og uddybe Erfaringer oprette en Landslejr med Gæster fra Søsterorganisationen i Udlandet, og Vinteren igennem vil vi starte week-end Kursus rundt om i Lande Klublederne nye praktiske Impulser.

Dette er i store Træk vort Arbejdsprogram som vi venter os meget af. — Vi har iøvrigt i denne Forbindelse haft adskillige Forespørgsler fra de kommunale Ungdomsudvalg og i et Par Tilfælde har det ført til Oprettelse af en Klub, hvilket fortæller os, at vor Opfattelse m. H. t. at være Forgaarden til det øvrige Ungdomsarbejde i nogen Grad er blevet godkendt af Ungdomsorganisationerne.

Kvantitativt fylder vi naturligvis ikke meget endnu, men jeg synes, det gaar fremad, og jeg tror paa, at vi med dette tværgaaende Arbejde har en stor Mission. inden for danske Ungdom. — Men saavel vi i vort Arbejde som hele det øvrige Ungdomsarbejde har altfor store praktiske Vanskeligheder, og vi for vor Part overvejer i nær Fremtid at gaa saavel til Ungdomskommissionen so Undervisningsministeriet med Anmodning om at tage under Overvejelse en hel Ungdomslovgivning lidt i Stil med den engelske og i første Række omhandlende følgende:

En raadgivende Kommité under Undervisningsministeriet for alt vedrørende det frivillige Ungdomsarbejde.

En Tilskudslovgivning omfattende alle frivillige Ungdomsorganisationer, hvis Organisation opfylder visse nærmere specificerede Krav. Her bør dog de politiske Ungdomsorganisationer undtages.

Indtil Ungdomsgaarde er bygget i tilstrækkeligt Omfang, stilles der Skoler o. l. til Raadighed for dette frivillige Arbejde.

Støtte til Ungdomslederuddannelse paa bredest muligt Basis. Ikke først og fremmest en Uddannelse som stiler mod faste Stillinger, men en kort Uddannelse af Omfang som et Højskoleophold.

Jeg tror at en saadan »Youth service« vil blive til umaadelig Gavn ikke alene for den beskedne Del af Ungdomsarbejdet, som jeg repræsenterer, men for det hele. Den vil blive et virkningsfuldt Vaaben i kampen mod det billige Forlystelseliv og en god Hjælp til Udvikling af unge Demokrater.

Kilde

Kvinden og Samfundet. 1948. S. 120-122.

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/inger-schmidt-jorgensens-tale-om-fritidsklubber-i-danmark>